

بررسی توانمندی های دانش فنگ شویی در راستای بهبود کیفیت فضای زندگی انسان

شعیب کاسه گرمحمدی^۱، ملیکا توفیق بخت^{۲*}

۱- استاد مدعو، گروه مهندسی معماری، دانشگاه آزاداسلامی واحد رامسر Shoaimmohammadi@dr.com

۲- دانشجوی معماری، گروه مهندسی معماری، دانشگاه آزاداسلامی واحد رامسر. melika_tofiq@yahoo.com

چکیده

بشر همواره در تلاش است تا سرپناه بهتری برای خود بدست آورد. با توجه به حساسیت مسئله تامین انرژی، حفظ و هدایت آن باید بکوشیم از آنچه در اختیار ماست بهترین بهره برداری انجام شود تا به نقطه آسایش برسیم. راه های مختلفی برای این مهم وجود دارد. از جمله فنگ شویی که در دسترس همگان است. و هر کس می تواند به فراخور آنچه دارد از این دانش بهره بگیرد. قوانین فنگ شویی برای ایرانیان بیگانه و نا آشنا نیست، بسیاری از راهکارهای آن از زمان قدیم در فرهنگ ما نیز وجود داشته و بخشی از باورهای کهن مردم بوده است. از طریق آن با راه حل های ساده می توان زندگی سرشار از آرامش داشت. هدف ما در بررسی توانمندی های دانش فنگ شویی در راستای بهبود کیفیت فضای زندگی انسان، تقویت و ایجاد هر چه بیشتر نیروی مثبت برای افزایش روحیه سر زندگی و شادابی ساکنان است.

واژه های کلیدی: معماری و فنگ شویی، انرژی و ساختمان، فضای انسان مثبت.

۱. مقدمه

ترجمه لغوی فنگ شویی باد و آب است و مفهوم آن این است که هر آنچه در پیرامون ماست از انرژی فعال به وجود آمده است. حتی اشیای بی جان مانند صندلی، میز یا ساختمان دارای انرژی سیال هستند. فنگ شویی هنر و علم زندگی متعادل و هماهنگ بین انسان و طبیعت پیرامون اوست و مبدا آن در تعالیم تائوئیسم نهفته است. فنگ شویی به نظامی از قوانین کهن چین تعلق دارد. از هزاران سال پیش چینی‌ها خانه‌های خود را به کمک آن «مکانی برای خوشبختی» می‌ساختند و می‌آراستند. تا چندی پیش فنگ شویی تنها در جنوب آسیا و بیش تر در هنگ کنگ، ژاپن، تایوان، کره، تایلند، سنگاپور و مالزی رواج داشت. به طور مثال، ایالت هنگ کنگ در معماری کاملاً تحت تاثیر فنگ شویی بوده است، چنان‌که نود درصد خانه‌ها حتی ساختمان‌های بلند با بهره‌گیری از قواعد فنگ شویی ساخته شده‌اند. امروزه در اروپا نیز بسیاری از مردم برای ساخت و به ویژه طراحی اتاق‌های کارشان از روش‌های فنگ شویی بهره‌مگیرند یا طراحان آن را به متخصصین فنگ شویی می‌سپارند. خانه‌ها، آپارتمان‌ها و دفاتری هم که قبلاً ساخته شده‌اند توسط مشاوران فنگ شویی چنان مرتب میشوند که نوید بخش خوشبختی باشند.

در سالیان اخیر فنگ شویی در دنیای غرب شناخته شده است. هم‌اکنون تعداد زیادی از مردم در آمریکا، استرالیا و کشورهای اروپایی در ساخت و طراحی داخلی منازل خود از تعلیمات هارمونیک چینی بهره‌مگیرند. در آمریکا و اروپا فنگ شویی رفته رفته فراگیرتر و محبوب‌تر می‌شود. و عمدتاً چهار سبک فنگ شویی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

- ❖ سبک رسمی که بر طبیعت، کوه‌ها، رودخانه‌ها و جنگل‌ها مبتنی است
- ❖ سبک ستارگان دنباله دار
- ❖ سبک جهات هشتگانه
- ❖ سبک خانه‌های هشتگانه

آنچه در بهره‌برداری از دانش فنگ شویی مهم است مطابقت دادن آن با امکانات موجود است. ممکن است محلی که شما در آن زندگی می‌کنید یک اتاق کوچک اجاره‌ای باشد یا یک آپارتمان یا یک ویلا بزرگ یا حیاط وسیع. مهم این است که از آنچه در اختیار شماست بهترین بهره‌برداری انجام شود و تا حد ممکن محل خواب، نشستن، کار و مطالعه شما طوری تنظیم شود که بتوانید به واسطه زندگی در آن بنا آسایش و آرامش کافی داشته باشید و بدانید که جمع کردن چه چیزهایی به دورتان باعث دردسر است و اضافه کردن چه چیزهایی می‌تواند حال شما را تغییر دهد. امروزه فنگ شویی در دسترس همه قرار دارد و هر کسی میتواند به فراخور آنچه دارد از این دانش بهره‌برد. علاوه بر این، زندگی جدید شهری و نحوه گسترش ساختمان‌ها در هر کشور، نوع خاصی از فنگ شویی را طلب می‌کند. (فنگ شویی کاربردی، صادقی، ۸۷، ۳)

۲. اصول و مفاهیم بنیادی

۱.۲ مفهوم فنگ شویی

مهار و ذخیره انرژی موجود در هر مکان بدون متوقف کردن آن است.

۲.۲ انرژی چی

چی نیروی حیاتی کائنات در تمام اشیای دور و بر متجلی است و به صور گوناگون ایجاد می شود. جریان آرام آب مولد مقدار فراوانی از نیروی چی است. از این رو ، پس از صرف زمان کوتاهی در کنار یک فواره ، استخر ، رودخانه و یا دریاچه احساس سرزندگی و شادابی می کنیم. البته تند باد یا توفان مانند جریان متلاطم و غران آب باعث پراکندگی چی می شود. و زمانی که چی پراکنده شد، بخت و اقبال نیز با آن به کناری می رود. هر کاری که با دقت و در کمال خود انجام گیرد نیز موجب چی است. یک نوازنده ی چیره دست هنگام اجرای یک قطعه موسیقی و یا ورزشکاری حرفه ای زمان انجام مسابقات و نمایش سرآمدی خود ، مولد نیروی چی است.

چی در طبیعت به طور مداوم تولید می شود. محیط های زیبای طبیعی مانند قله ی با شکوه یک کوه یا دشتی خرم و سرسبز ، چی را تولید و تقویت می کنند. یک پیرو گمنام فنگ شویی در قرن هفدهم میلادی محل چی را چنین توصیف می کند: «جهانی دیگر ؛ تپه هایی نرم ، آب هایی زلال ، نسیمی ملایم ، آفتابی زیبا و آسمان که نور نوبی در خود دارد. آرامش در آشفتگی و شور و هیجان در آرامش. در حضورش چشم ها باز و در کنارش قلب از نشاط مالا مال. چی اوج می گیرد و تاثیر آن را بر می چیند. نور در میان می درخشد؛ سحر به هر سو جاری است.»

چی ممکن است دچار رکود و سکون شود. استخری با آب کدر و آلوده تولید چی شار می کند که شکل منفی چی است. و باعث دور شدن اقبال می گردد. هدف ما در ساختمان ، تقویت و ایجاد هر چه بیشتر نیروی مثبت چی برای افزایش روحیه سرزندگی و شادابی ساکنان است. (فنگ شویی برای زندگی در آپارتمان، وبستر، قراچه داغی ۷-۸)

۲.۲. بین و یانگ

چی از دو نیروی بین و یانگ تشکیل شده که دو نیروی متقابل هستی هستند و وجود هر یک وابسته به وجود دیگری است. جلو و پشت مثال خوبی برای درک ارتباط بین و یانگ است. اگر جلویی نباشد ، طبیعتا پشتی نیز نخواهیم داشت. نماد بین-یانگ دایره ای حاوی دو شکل جقه ای است که یکی از آنها سفید با خال سیاه (یانگ) ، و دیگری سیاه با یک خال سفید (بین) است. خال ها یادآور این نکته هستند که هر جا نیروی بین باشد ، کمی از نیروی یانگ نیز حضور دارد و بالعکس. نماد بین-یانگ معرف کیهان در تائوئیسم است

بین و یانگ بیش از آنکه متضاد باشند، مکمل هستند. بین سیاه ، منفعل ، و مونث است. یانگ سفید ، فعال ، و مذکر است. و مشترکا ترکیب موزونی می سازد. در چین باستان ، هیچ گاه تعریف مشخصی از بین و یانگ به چشم نمی خورد. بلکه مطابق یک سنت دیرین شرقی ، همه جا سعی بر ارائه فهرستی از صفات متقابل آنها برای تفهیم ماهیت بین و یانگ شده است. در ذیل نمونه هایی از این توصیفها نقل می شود:

نرینه و مادینه	پدر و مادر
بلند و کوتاه	تابستان و زمستان
جوان و پیر	گرم و سرد
زندگی و مرگ	آسمان و زمین
سیاه و سفید	شب و روز
برون گرا و درون گرا	کوه و دره

اولین کنفرانس سالانه پژوهش‌های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری

The first annual conference of Architecture, Urban planning & Urban management

آخرین توصیف غالباً در فنگ شویی مطرح می‌شود. اگر محوطه‌ای دارای چند تپه باشد، آن را یانگ قلمداد می‌کنند. و اگر زمین کاملاً هموار بود، بین محسوب می‌شود. از آنجا که در فنگ شویی همیشه به دنبال تعادل هستیم، معمولاً محوطه‌های هموار را با استقرار فکر شده سنگ، مجسمه و یا بناهای یادمان متوازن می‌کنیم. در حقیقت، سقف‌های شیب دار و منحنی شکل در بسیاری از ساختمان‌ها در چین، نوعی درمان فنگ شویی برای زمین‌های هموار بین به حساب می‌آیند. (فنگ شویی برای زندگی در آپارتمان، وبستر، قراچه داغی ۸_۹)

۴.۲. عناصر پنجگانه

در فلسفه خاور دور تاثیر پنجگانه، یعنی خاک، چوب، آتش، فلز و آب بر یکدیگر تعیین کننده روند پدیده‌های طبیعی است. این عناصر نه تنها به صورت واقعی و خالص بلکه گاهی به عنوان سمبول قدرت برای خصوصیات سمبولیک آن‌ها در نظر گرفته می‌شوند. همانند بین و یانگ، عناصر پنجگانه نیز با فصول سال و اوقات روز در ارتباط هستند. آن‌ها قواعد بین و یانگ را تلطیف می‌کنند. تئوری عناصر پنجگانه یکی از ابزارهای اساسی متخصصین فنگ شویی است. هر کدام از عناصر پنجگانه نشان دهنده حالت خاصی از انرژی چی هستند، این حالت‌ها با صور فلکی و در عین حال، وضعیت قرار گرفتن زمین نسبت به خورشید در طول روز و سال در ارتباط هستند. موازی با حرکت خورشید قسمت جنوبی خانه در هنگام ظهر انرژی آتش را جذب می‌کند. هر چه خورشید به مغرب نزدیک تر می‌شود، انرژی خاک در جنوب غربی خانه متمرکز تر می‌گردد. هنگام غروب انرژی فلز به قسمت غربی خانه می‌رسد. این پنج عنصر یا انرژی به صورت خالص نیز در خانه و آپارتمان شما وجود دارد، به طور مثال، کاغذ و گیاهان برگ دار و بزرگ انرژی چوب وجود دارد. اجاق، شومینه، رنگ قرمز و یا روشنایی سمبول انرژی آتش هستند. چینی، سرامیک و گچ شکل‌هایی از انرژی عنصر خاک اند. آهن، نقره و فلزات قیمتی سمبول انرژی فلز هستند. حوض، دستشویی، حمام، دوش، استخر و آکواریوم فرم‌هایی از انرژی آب محسوب می‌شوند. عناصر پنجگانه با اشکال، رنگ‌ها و مواد در ارتباط هستند. (فنگ شویی، سالم زیستن با تعلیمات هارمونیک چینی، شوارتس، اسکندری، ۲۴-۲۷)

نام عنصر	شکل	رنگ	مواد	مفهوم	فصل	جهت	طعم	رایحه
چوب	عمودی-باریک-مستطیل	سبز	چوب-درخت بید-خیزران-بامبو	زندگی-رشد-نیروی حیات-تحرك	بهار	شرق	ترش	بیات
آتش	نوک تیز-ستاره ای-مثلث-هرم-الماسی شکل	قرمز	_____	شور و هیجان-گرما-تحريك-تأثير	تابستان	جنوب	تلخ	سوختگی
خاک	به هم پیوسته-کوتاه-تخت-پهن-چهار خانه-افقی	زرد	گچ-چینی-رس-سرامیک-آجر-الیاف طبیعی-سنگ های نرم	راحتی-امنیت-پایداری و ثبات-احتیاط	اوایل پاییز	مرکز	شیرین	معطر
فلز	گرد-گنبدی شکل-کمانی-بیضی	سفید	فولاد ضد زنگ-برنج-برنز-مس-آهن-طلا-نقره-سنگ های سخت	غنا-استواری-قدرت رهبری-سازماندهی	اواخر پاییز	غرب	تند	گندیدگی

اولین کنفرانس سالانه پژوهش‌های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری

The first annual conference of Architecture, Urban planning & Urban management

آب	نامنظم-کج-آشفته-بی ریخت-موج دار	سیاه	شیشه	قدرت عمیق-انعطاف پذیری-آرامش	زمستان	شمال	شور	تعفن
----	------------------------------------	------	------	---------------------------------	--------	------	-----	------

۵.۲. بین و یانگ در فرم ساختمان ها

همان طور که قبلا گفته شد انرژی چی ساختمان ها مربوط به معماری خارجی آن هاست. ساختمان های بلند و باریک مانند آسمانخراش ها بیش تر انرژی بین دارند ، بر عکس ساختمان ها و بناهای کم ارتفاع ، گرد ، هشت ضلعی یا مکعب بیشتر انرژی یانگ دارند. اگر در بالاترین طبقه ساختمان بلندی زندگی می کنید ، قدرت آسمان باعث به وجود آمدن انرژی ای در آنجا می شود که بیش تر به سوی یانگ تمایل می یابد. در طبقات پایین و همکف قدرت زمین حکمفرماست ، بنابراین ، بین بیش تری در آن جا وجود دارد.(فنگ شویی، سالم زیستن با تعلیمات هارمونیک چینی، شوارتس، اسکندری، ۲۳-۲۴)

۶.۲. هنر طراحی ساختمان و بناها

هر کدام از بناها بسته به طراحی و عناصری که در آن استفاده شده است دارای انرژی خاصی هستند. می توان نقاطی را در هر بنا پیدا کرد که نیاز به اصلاح داشته باشد. ایرادهای مختلف بنا باعث تاثیر جدی روی حال ، احساس و سلامت ساکنین می شود. فنگ شویی از بسیاری جهات مانند طب شرقی است با این تفاوت که توصیه های انجام شده در فنگ شویی به جای اینکه درباره ی افراد باشد ، در مورد فضا ها صدق می کند. از این لحاظ شباهتی بین فنگ شویی ، شیاتزو ، طب سوزنی و ری کی وجود دارد. در شیاتزو با فشار دادن نقاط مختلف بدن ، جریان های انرژی در بین اندام ها و اعضا بهتر می شود. در طب سوزنی همین کار به کمک سوزن یا گیاهان دارویی انجام می شود و در ری کی دهنده انرژی از دست های خود برای برقراری تعادل در شخص گیرنده انرژی استفاده می کند.

در فنگ شویی با ایجاد تعادل انرژی در محیط زندگی ، افرادی که در آنجا کار و زندگی می کنند سالم می مانند و از خیر و برکت بیشتری در زندگی بهره مند می شوند. امروزه فنگ شویی در بخش های مختلف کار و زندگی مورد استفاده قرار می گیرد. از طراحی بناهای مسکونی تا دکوراسیون و تزیین داخلی آنها ، طراحی فضای سبز و طراحی فروشگاه ها و شرکت ها که در فنگ شویی تجاری مورد بحث قرار می گیرد.(فنگ شویی کاربردی، صادقی، ۸۷، ۹۰)

۳- جاهایی که نباید در مجاورت آنها سکونت کرد

در فهرست زیر به طور خلاصه محل هایی که مجاورت با آنها خطرناک است آورده می شود. در صورت مجاورت با هر کدام از آنها لازم است برای بنا محافظت مناسبی درست کنید.

- ❖ گورستان ها
- ❖ محل هایی که دارای انرژی قوی بین هستند
- ❖ زندان ، کلانتری ، بیمارستان ، ساختمان های دولتی که مراجعه فراوانی دارند
- ❖ کشتارگاه یا آزمایشگاه هایی که در آنها از حیوانات به عنوان نمونه های آزمایشگاهی استفاده می شود
- ❖ وقتی زمین مورد استفاده برای بنا قبلا کاربرد آموزش نظامی داشته یا محل تخلیه زباله های خطرناک یا میدان جنگ بوده باشد. در این موارد باید در داخل زمین و اطراف بنا درختکاری فراوانی انجام شود
- ❖ نزدیکی به فرودگاه یا پادگان (حداقل یک کیلومتر فاصله)
- ❖ نزدیک محل تخلیه زباله یا فاضلاب

- ❖ مجاورت خطوط قوی انتقال نیرو (حداقل فاصله ۱۵۰ متر)
- ❖ نزدیکی با مرکز اصلی فرستنده تلفن همراه و رادیو تلویزیون (حداقل فاصله ۱ کیلومتر)
- ❖ نزدیک یا در همسایگی آزمایشگاه‌های تشخیص طبی (فنگ شویی کاربردی، صادقی، ۸۷، ۱۱۶)

۴- تاثیر عوامل محیطی بر ساختمان

۱.۴ صدا

انسان همواره در معرض انواع صداهای قابل شنیدن یا غیر قابل شنیدن قرار دارد. صداهای مثبت مثل صدای پرندگان و آب جاری دارای اثرات آرام بخش و شفا دهنده برای بدن هستند. موسیقی آرام و دل نواز برای تصمیم‌های مهم در زندگی کمک می‌کند. در فنگ شویی موسیقی‌های خاصی برای ایجاد فضای آرام در محیط کار و زندگی وجود دارد. خیلی اوقات وسایل مختلفی در محل زندگی خود داریم که صداهای ناهنجاری دارند و برای ما عادی شده اند ولی تاثیر منفی خود را روی اعصاب و زندگی بروز می‌دهند. به طور مثال موسیقی‌های بلند و صدای تیز روی کبد و کلیه‌ها دارای اثرات منفی است. (فنگ شویی کاربردی، صادقی، ۸۷، ۱۱۷)

۲.۴ بو

بوی گیاهان و عطرهای طبیعی دارای خاصیت بیدار کننده و انرژی زایی است. اما بوهای بد نظیر بوی فاضلاب، دود خودروها، گوگرد و غذای فاسد برای سلامتی مضر است. وقتی با بوهای نامناسب برخورد می‌کنیم، تنفس سطحی می‌شود و همین امر باعث کاهش اکسیژن و انرژی حیاتی بدن می‌شود. (فنگ شویی کاربردی، صادقی، ۸۷، ۱۱۸)

۳.۴ باد

باد و نسیم آرام به واسطه اینکه هوای تازه، اکسیژن و انرژی چی را وارد محیط می‌کند، بسیار خوب است. بادهای قوی، خیلی سرد یا خیلی گرم برای بدن مضر هستند. در جاهایی که جریان باد دائمی به بنا می‌وزد، از بادگیر استفاده می‌شود تا این اثر خنثی شود. (فنگ شویی کاربردی، صادقی، ۸۷، ۱۱۹)

۴.۴ امواج الکترومغناطیسی

مهمترین نوع این امواج، تشعشعات ناشی از عبور جریانهای برق فشار قوی است. بررسی‌های مختلف نشان داده است، کسانی که در فاصله پنجاه متری مسیرهای برق فشار قوی زندگی می‌کنند به شدت معرض بیماری‌های مختلف مانند سرطان خون، فراموشی و اختلالات مختلف بدنی و روحی قرار دارند. البته تاثیر میدان برق فشار قوی تا فاصله ای حدود یکصد متر برقرار است. (فنگ شویی کاربردی، صادقی، ۸۷، ۱۲۰)

۵- تزئینات داخلی سقف‌ها

در معماری انواع مختلفی از طراحی سقف وجود دارد که نمای خاصی به بنا می‌بخشد. سقف هر چه ساده تر باشد بهتر است. از ساخت نماهای شیب دار در قسمت داخل سقف بنا خودداری کنید خصوصاً اگر به در ورودی ختم می‌شوند. مثل هر چیز دیگر سادگی سقف باعث زیباتر شدن آن می‌شود. نورهای غیر مستقیم جزو نورپردازی‌های خوب محسوب می‌شوند و می‌توان از آنها در تزئین سقف‌ها استفاده کرد. اگر روی سقف گچ بری انجام می‌شود از طرح‌های معنی دار و بدون زاویه‌های تند استفاده کنید و در هر حالت از شلوغ کردن سقف خودداری کنید. (فنگ شویی کاربردی، صادقی، ۸۷، ۱۲۹)

۶- پنجره

اولین کنفرانس سالانه پژوهش‌های معماری، شهرسازی و مدیریت شهری

The first annual conference of Architecture, Urban planning & Urban management

اندازه و ابعاد پنجره باید با دیواری که روی آن قرار دارد و ابعاد بنا متناسب باشد. قرار دادن پنجره‌های فراوان و بزرگ در هر اتاق بخصوص در مناطق گرمسیر باعث بالا رفتن انرژی یانگ در بنا و به وجود آمدن حالت‌هایی مانند بی‌قراری و عصبانیت در افراد می‌شود. نسبت مساحت کل پنجره‌های هر اتاق به در ورودی آن نباید از ۳ بیشتر باشد. هر اتاق باید حداقل دارای یک دیوار بدون پنجره باشد. پنجره‌هایی که در بالای خود دارای یک کمان نیم دایره هستند، بسیار عالی اند. (فنگ شویی کاربردی، صادقی، ۱۵۲، ۸۷)

۵.۷

در ورودی از مهمترین ارکان فنگ شویی است. ورود چپ از راه در ورودی اهمیت فوق العاده ای دارد. درهای ورودی نباید رو به بیرون باز شوند. وقتی دری رو به بیرون باز می‌شود برای ورود انرژی به داخل اختلال ایجاد می‌کند. یکی دیگر از مسائل مهم در مورد درها ترتیب قرارگیری آنهاست. درهای اتاق‌های مقابل هم نباید دقیقا روبروی یکدیگر قرار داشته باشند. (فنگ شویی کاربردی، صادقی، ۱۳۹، ۸۷)

نتیجه گیری

اطراف انسان انرژی‌های فراوانی وجود دارد که می‌توان با هوشیاری از آنها بهره جست. گذشتگان ما با استفاده از همین انرژی‌ها و ابداع روش‌هایی با کمترین آسیب به طبیعت کیفیت زندگی خود را بالا می‌بردند. که بخشی از آن در معماری اقلیمی به وضوح دیده می‌شود. حال با در دست داشتن قوانین فنگ شویی و استفاده صحیح از آن می‌توان تا حد قابل قبولی به نقطه آسایش رسید و جامعه‌ای سالم‌تر از نظر روحی و جسمی داشت. این حکمت باستانی ابزار لازم جهت نیل به آرامش و رشد انسان را از طریق تعیین چگونگی ارتباط وی با محیط پیرامون فراهم می‌سازد. هدف فنگ شویی ایجاد تعادل و هم‌نوایی در زندگیست. انطباق اصول آن با خواسته‌های ما بسیار ساده است. جنبه‌های مختلف زندگی را بهبود می‌بخشد زیرا هرکجا باشیم هم‌نوایی و تعادل ساختمان ما در رفتار و کردارمان پدیدار خواهد بود. به امید آنکه معماران ایرانی نیز به علم آگاهی یافته و از آن بهره‌مند شوند.

منابع

- ۱) ریچارد وبستر - محمد قراچه داغی - ۱۳۸۵ - فنگ شویی برای زندگی در آپارتمان - نشر آسیم.
- ۲) گئورگیا شوارتس - ملیندا اسکندری - ۱۳۸۶ - فنگ شویی سالم زیستن با تعلیمات هارمونیک چینی - نشر ققنوس.
- ۳) دکتر رضا صادقی - ۱۳۸۷ - فنگ شویی کاربردی - نشر بیژن.